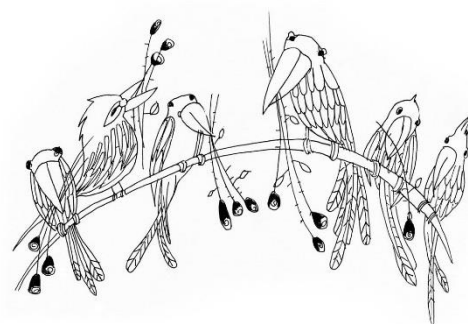

Magyar tudományosság a világban Hírösszefoglaló – 2024. szeptember - október

Díjak, kitüntetések

DEBÜT-DÍJ 2023-BAN MEGJELENT TUDOMÁNYOS MUNKÁRA – Az Erdélyi Múzeum-Egyesület I., Bölcsészet-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya 2006 óta évente debüt-díjat ítél oda a szakosztály első tudományos teljesítményét felmutató tagjának. A díj oklevélből és kutatásra fordítható összegből áll. A díj pályázat útján nyerhető el. A pályázatnak tartalmaznia kell a pályázó szakmai életrajzát (tanulmányok, munkahely, teljesítmények), a kiemelkedő szakmai eredmény leírását (2023. évi önálló kötet, szerkesztés, megjelent tanulmány), a munka egy példányát, valamint egy, az illető szakterületen dolgozó tekintély véleményét az illető munkáról. A pályázat benyújtható személyesen az EME kolozsvári székházában, vagy postázható a szakosztály címére 2024. október 20-ig (beérkezés időpontja). Postacím: Asociația Muzeului Ardelean, 400009 Cluj-Napoca str. Napoca. 2–4. A pályázatokat egy, a szakosztály tagjai közül kinevezett bizottság bírálja el. A díj átadására november 23-án, A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvény keretében kerül sor <https://eme.ro/>

PROFESSOR EMERITA CÍM ADOMÁNYOZÁSA BODÓ JULIANNÁNAK – A Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem 22 éves főállású oktatói munkájának elismeréseként Professor Emerita címet adományozott Intézetünk alapító munkatársának, **Bodó Julianna** egyetemi tanárnak, a KAM Regionális és Antropológiai Kutatások Központjának alapító tagjának. A professor emerita cím átadására a Csíkszeredában folyó év október 4-én szervezett ünnepi esemény, az Egyetem Napja keretében került sor <https://kamintezet.ro/>

Hírek, események

AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET TUDÓSOK TÁRSASÁGÁBAN. TUDOMÁNYOS DÉLUTÁNOK AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLETBEN CÍMMEL ELŐADÁS-SOROZATOT INDÍTOTT – A meghívottakkal **Bitay Enikő**, az EME elnöke beszélget – A sorozat első vendége volt **Erdei Anna** immunológus, az MTA főtitkárhelyettese – A Tudósok Társaságában rendezvénysorozat lehetőséget ad arra, hogy a hazai közönség és a szakemberek találkozzanak neves akadémikusokkal, megismerjék tevékenységüket, feltegyék kérdéseiket. **Bitay Enikő**, az EME elnöke az esemény nyitóbeszédében elmondta, hogy az

új előadás-sorozat célja a tudomány-népszerűsítés, nemcsak a kutatási eredményekbe való betekintés által, hanem a tudományos felfedezések mögött megbúvó gondolkodásmód és módszertan megismertetésével. A

Tudósok Társaságában sorozat felhívja a figyelmet a tudományos közösség sokszínűségére és eredményeire, kutatásra ösztönözve az érdeklődőket és fiatalokat <https://eme.ro/>

MO-MA KONFERENCIA – MOLDVAI MAGYAR NYELVJÁRÁSI KORPUSZ TÁNCZOS VILMOS NÉPRAJZI GYŰJTÉSÉBŐL
– Szeptember 7-én a Hagyományok Házában konferenciát tartottak a **Tánczos Vilmos** moldvai gyűjtéseiből létrehozott nyelvjárási korpusz kialakításáról és felhasználásáról – **Tánczos Vilmos** kolozsvári néprajzkutató évtizedeken át kutatta a moldvai magyarság archaikus népi imáit és magát a világgépet, gondolkodásmódot, vallásgyakorlatot, amely ezekhez a szövegekhez elválaszthatatlanul kapcsolódik. A HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpontban 2020-ban **Tánczos Vilmos**sal együttműködésben megkezdődött egy moldvai nyelvjárási adattár kialakítása, amelyben az ő gyűjtéséből adnak közre részleteket fonetikailag igényes lejegyzésben. Az interjúk középpontjában – a gyűjtő érdeklődéséből adódóan – az archaikus népi imádságok állnak, de a felvételek mindegyike beszélgetés, amelyben gyakran kerülnek elő népzenei, néprajzi vagy akár történeti szempontból is érdekes témák, események. A konferenciánk célja, hogy bemutassuk, hogyan használható az általunk létrehozott online kereshető korpusz különböző tudományágak kutatói számára <https://hagyomanyokhaza.hu/>

A GEOPOLITIKÁVAL KAPCSOLATOS ERDÉLYI MAGYAR ATTITŰDÖK VÁLTOZÁSÁIRÓL KÉSZÜLT KUTATÁS, amelynek eredményeiről a kolozsvári **Kiss Tamás** szociológust hallgathatják meg a világhálón – *A Magyarországról érkező propaganda miatt lett oroszbarát és nyugatellenes az erdélyi magyarok többsége – egyenformájúvá gyalulta az ottani közvéleményt a Fidesz. Korábban jelentős volt a különbség a tömbmagyar Székelyföld és a többi, jellemzően szórványban élő magyar közösség között – az előbbit elmaradottnak, kevésbé modernnek, falusiasnak és etnikailag túlságosan meghatározottnak látta a másik, míg fordítva a székelyek liberálisnak, túlságosan multikulturálisnak gondolták a nagyvárosi magyarokat. Aztán a Fidesz nyugatellenes retorikáját átvette az RMDSZ, és felerősödött a Budapestről érkező propaganda is, ami mára a kolozsvári magyarságból is székelyföldit csinált* – állítja **Kiss Tamás** erdélyi szociológus, társadalomkutató <https://www.youtube.com/>

BUDAPESTEN JELENT MEG LÁBADI KÁROLY HORVÁTORSZÁGI MAGYAR MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI LEXIKON CÍMŰ KÖTETE. A szerző az MTA köztestületének külső tagja – **Lábadai Károly**, kiváló néprajztudósunk és művelődéstörténészünk 2015 után a második, immár bővített kiadását adta olvasói kezébe, amikor átdolgozva, új köntösben jelentette meg a Horvátországi magyar művelődéstörténeti lexikon című, a Délvidék történetében egyedülálló munkáját. Pompás kiteljesedése ez az immár negyven kötetben mérhető tudósi életpályának. **Lábadai Károly** gazdag életműve mentén – sok száz tanulmánnyal és negyvennél is több könyvvel a háta mögött – eljutott az összegzés korszakába. Munkásságának ismeretében boldog elvárással fordul az érdeklődés a jeles Drávaszög-kutató felé: sokat ígérő és szép volt az érlelődés, gazdag lesz a betakarítás is, amikor a begyűjtött fényesség már belülről, a telt gerezdből szórja ragyogását a feléje forduló tekintetekre. Fél évszázaddal ezelőtt a rajongó szeretet vitte Bácskából drávaszögi útjaira a szerzőt, ma is ez az olthatatlan rajongás igyekszik elsimítani az aggodás ráncait – honnan is? A néprajzkutató és a műveit olvasók arcáról, de legfőképpen a táj összegyűrt történelmének horizontjáról <https://www.magyarso.rs/>

KUTATÓ: SOKKAL JOBBAN ODA KELLENE FIGYELNÜNK AZ ERDÉLYI VIZES ÉLŐHELYEKRE – **Dr. Hantz Péter** biofizikus, kutatóbúvár az Erdélyben található fontos vizes élőhelyek állapotát vizsgálta az elmúlt években, különös tekintettel a Szent Anna-tó, a Mohos tőzegláp és a Medve-tó ökoszisztémáira. Az általa végzett kutatások eredményei, amelyeket a Magyar Tudományos Akadémia Fenntartható Fejlődés és Elnöki Bizottságának (MTA FFEB) részére készített zárójelentésben foglalt össze, rávilágítanak arra, hogy ezek a területek egyre súlyosbodó környezeti problémákkal küzdenek. Az akadémiai intézmény kiemelten fontosnak tartotta ezeknek a területeknek a vizsgálatát, mivel számos vízfolyás Erdélyből Magyarországra érkezik,

közvetlen hatást gyakorolva az ország vízkészleteire. Az eredmények azt mutatják, hogy a felmerült problémák jelenleg nem kapnak elegendő figyelmet <https://transtelex.ro/>

A KÁRPÁTALJAI TUDOMÁNYOS ADATBANK – A Kárpátaljai Tudományos Adatbank a Momentum Doctorandus, a kárpátaljai magyar doktoranduszok szervezete által gondozott adatbázis, amely a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. (BGA Zrt.) támogatásának köszönhetően azzal a céllal jött létre 2014-ben, hogy a kárpátaljai magyar kutatók és doktoranduszok egyéni és csoportos kutatásait, sikeres doktori tanulmányait és védéseit, valamint a régióval kapcsolatos felhalmozott tudásanyagot, digitalizált tartalmakat adatbázisba gyűjtve egy honlapon mindenki számára elérhetővé tegye. **Fazekas Andrea**, a szervezet elnöke számolt be a vidékünkön egyedülálló platformról <https://karpataljalap.net/>

XVII. KUTATÁS- ÉS TUDOMÁNYTÖRTÉNETI KONFERENCIA – A BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Intézet, az Erdélyi Múzeum-Egyesület, a Kriza János Néprajzi Társaság és az MTA Kolozsvári Akadémiai Bizottsága közös szervezésében 17. alkalommal került sor a Kutatás- és Tudománytörténeti Konferenciára 2024. október 3-5. között <https://eme.ro/>

A MINORITÁS JEGYÉBEN KONFERENCIÁZTAK ÚJVIDÉKEN – AZ ÚJVIDÉKI MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANSZÉK KONFERENCIÁJA – Az újvidéki Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék 2024. október 8-án és 9-én negyedik alkalommal szervezte meg nemzetközi tudományos konferenciáját, A minoritás poétikáit a Bölcsészettudományi Karon. A tanácskozás másfél napja alatt 24 előadás hangzott el hét ülészakban. A konferenciára hét országból érkeztek kutatók. A tanácskozás kiírása minor irodalom nemcsak a kisebbségi helyzetben keletkezett műveket, hanem a többségi normáknak ellenszegülő, szociális vagy politikai értelemben kirekesztett csoportok álláspontját vagy identitását

szóhoz juttató, valamint emigrációban létrejött irodalmi alkotásokat érti. A tanácskozás előadói az ebben az értelemben meghatározott minoritás-jelenségeket a legkülönbözőbb szemszögekből közelítették meg <https://www.vajma.info/>

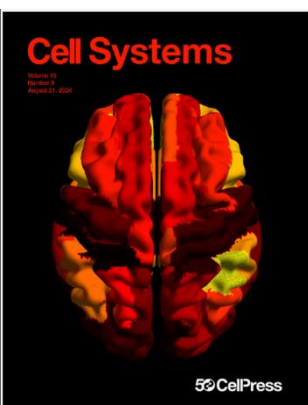
MEGTARTOTTÁK A VAJDASÁGI FIATAL TERMÉSZETKUTATÓK TALÁLKOZÓJÁT TOPOLYÁN – A topolyai Arcus Környezetvédő Egyesület ezen a hétvégén kilencedik alkalommal szervezte meg a Vajdasági Fialat Természetkutatók Találkozója elnevezésű, tudományos célú tanácskozását, melyen fiatal természetkutatók kaptak lehetőséget tudományos munkáik bemutatására <https://www.vajma.info/>

32. EGYETEMI NYELVÉSZETI NAPOK – Az újvidéki Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék 2024. október 15-én szervezte meg a 32. Egyetemi Nyelvészeti Napok nemzetközi tudományos konferenciáját a Bölcsészettudományi Kar mozi-termében és első emeleti dísztermében 34 résztvevővel. Az rendezvény központi témája a nyelv időben és térben ... <https://www.vajma.info/>

ÚJ ELNÖKE VAN A MURAVIDÉKI MAGYAR TUDOMÁNYOS TÁRSASÁGNAK – A MMTT 2024-es közgyűlésén új elnököt választottak ki. A tanácsot mostantól **dr. Kovács Attila** fogja vezetni. Az eddigi elnök, **dr. Bence Lajos**, egészségügyi problémák miatt mondott le <https://www.rtvsllo.si/mmr>

DIGITALIZÁLJÁK A KÁRPÁTALJAI ÁLLAMI LEVÉLTÁR GENEALÓGIAI DOKUMENTUMAIT UNGVÁRON ÉS BEREKSZÁSZBAN – A kárpátaljai megyei állami levéltárban folytatódik a dokumentumok nagyszabású digitalizálása. A hat nyelven létrehozott, egyedülálló származástani gyűjteményt az intézmény munkatársai

dolgozzák fel. Az iratok fotói hamarosan bekerülnek az elektronikus adattárba, és mindenki számára elérhetővé válnak. Ez jelentősen megkönnyíti a levéltári iratokhoz való hozzáférést, ugyanakkor megőrzi az régebbi dokumentumokat. Jelenleg a megyei archívum az amerikai Familysearch International vállalattal való együttműködés révén négy készüléket használ a dokumentumok digitalizálásához, és hamarosan további kettőre számíthat. A tervek szerint összesen mintegy két és fél millió anyakönyvi könyvlepről készítenek színes képeket, hogy segítsék a genealógiai kutatást. A megyei levéltár az anyakönyvek mellett tervezi a szűrési, a járási biztosítási, a tematikus és a személyi dossziék digitalizálását is. Minden képet ingyen megtekinthetővé tesznek majd a régió állami levéltárának honlapján. Jelenleg ott már elérhetők Kárpátalja 19. században készült egyedi térképei <https://tv21ungvar.tv/hu/>

A BBTE ÉS A TINS KUTATÓI FORRADALMI MÓDSZERT DOLGOZTAK KI AZ AGY AKTIVITÁSÁNAK TANULMÁNYOZÁSÁRA – A kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem (BBTE) és a Transylvanian Institute of Neuroscience (TINS) kutatócsoportja forradalmi módszert dolgozott ki, amely megkönnyíti és segít feldolgozni a funkcionális mágneses magrezonancia (fNMR) vagy elektroencefalogram (EEG) általi vizsgálatok során kapott igen nagy mennyiségű, komplex adatot. A módszer új kutatási horizontokat nyit meg, elsősorban az idegtudományok terén, de olyan kóros állapotok tanulmányozására is alkalmas, mint az autizmus, a depresszió, a fejsérülések okozta tudatzavaros (kóma szerű) állapotok vagy az alkoholizmus. A kutatás eredményei augusztusban **jelentek meg** a **Cell Systems** folyóiratban, egy közel tízéves együttműködés eredményeként a TINS és a BBTE kolozsvári kutatócsoportja, az alicantei Miguel Hernandez Egyetem (Spanyolország), a valenciai Műszaki Egyetem (Spanyolország), valamint a Heidelbergi Egyetem (Németország) kutatói között. A kutatócsoport kolozsvári tagjai: **Ercsey-Ravasz Maria** (BBTE-s kötődéssel, TINS), **Raul Mureşan** (TINS, STAR-BBTE Intézet), **Varga Levente** (BBTE, TINS), **Vasile Moca** (TINS), **Molnár Botond** (BBTE, TINS) és **Péntek Balázs** (BBTE) <https://kab.ro/>

GOOD GOVERNANCE IN EUROPEAN TOWNS, 1500-1900 címmel rendeztek nemzetközi konferenciát szeptember 19-20-án Bukarestben, amelyen erdélyi és felvidéki magyar kutatók is előadásokat tartottak <https://eme.ro/>

XXV. ENERGETIKA-ELEKTROTECHNIKA – ENELKO ÉS XXXIV. SZÁMÍTÁSTECHNIKA ÉS OKTATÁS – SZÁMOKT MULTI-KONFERENCIA – Az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság (EMT) 2024. október 10-13. között Brassóban, a Áprily Lajos Főgimnáziumban szervezte meg a XXV. Energetika-Elektrotechnika – ENELKO és XXXIV. Számítástechnika és Oktatás – SzámOkt Multi-konferenciát – Társszervezők Magyar Energetikai Társaság (MET), Budapest és a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Marosvásárhelyi Kara voltak <https://sapientia.ro/hu/>

Várható események, felhívások

KONFERENCIA-FELHÍVÁS – A Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács 2024 novemberében, a Magyar Tudomány Ünnepe keretében tudományos konferenciát tart. A tanácskozás témája **Lofti A. Zadeh**¹, aki hatvan évvel ezelőtt írta meg nevezetes fuzzy² alapozó cikkét, s akinek tudományos munkássága kihatott sokunk kutatásaira, életpályájára. IDŐPONT: 2024. november 8. – HELYSZÍN: Szabadka, Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Strossmayer utca 11. <https://vmat.rs/>

Portré

KÉT SZÉKELY – PÁRHUZAMOS PORTRÉFILM KÉT KÖZISMERT SZÉKELYRŐL – **Barabási Albert-László** talán a ma élő leghíresebb magyar tudós, a hálózatok atyja, a kaoszelmélet szakértője. Élete a Boston-Budapest tengelyen zajlik, a világ számtalan pontján tart előadásokat, két könyvét több tucat nyelvre lefordították. A másik székely **Kolumbán Gábor**: ő Székelyudvarhelyről indult, fizikus-közgazdász, most visszavonultan él Énlakán, saját tanyáján ötven bivallyal. Kevesen tudják, hogy **Barabási Albert-László** mentorának tartja **Kolumbán Gábort**, hiszen a bukaresti egyetemen utóbbi volt a kaoszelmélet romániai úttörője. A később világhírnevet szerző tudós **Kolumbán** ösztönzésére kezdett foglalkozni a témával és a bonyolult hálózatok kutatásával ...

<https://www.youtube.com/>

ANDREW T. MARIASSY – MAGYAR PROFESSZOR MIAMIBÓL – Interjút nézhetnek meg a világhálón **Andrew T. Mariassy** orvossal, a floridai Nova Southeastern University anatómus professzorával – A Felvidékről származó, nemesi családi gyökerekkel rendelkező **Máriássy András** orvosprofesszor még a szocializmus időszakában, egy ösztöndíj segítségével került az USA-ba, ahol sikerült megtanulnia a nyelvet és beilleszkednie egy új kultúrába. Gazdag életútjának jelenlegi állomása Floridában van, ahol nagy kedvvel és örömmel tanítja a jövő generációjának orvosait. Életútja során sosem feledte magyar és felvidéki gyökereit és bár családja a világ más- más szegletében helyezkedik el, szinte minden évben ellátogat szülővárosába és Magyarországra <https://vilagmagyarsag.pte.hu/>

Kérjük szíves közreműködésüket abban, hogy a tájékoztató azon részei, amelyek a kutatóhely számára relevánsak, megküldésre kerüljenek annak vezetőjének, illetve minden érdeklődő és érdekelt munkatárs részére.

Együttműködésüket köszönjük!

¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Lotfi_A._Zadeh

² https://en.wikipedia.org/wiki/Fuzzy_mathematics